

İlköğretimde Müzik Dersine İlişkin Mevcut Durumun Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine göre Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Serpil UMUZDAŞ *

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Tokat / Türkiye,
sumuzdas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6013-2406

Öğr. Gör. Cevahir Korhan IŞILDAK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Tokat / Türkiye,
korhanisildak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0167-9356

Öz

Sınıf öğretmenleri, ilköğretim düzeyinde verdikleri diğer derslerin yanı sıra müzik derslerini yürütmekle görevlidir. Bu görevdeki başarısı; iyi planlanmış, uygulanmış ve değerlendirilmiş eğitim yaşantısıyla gerçekleşebilir. Lisans düzeyi müzik dersleri ile sınıf öğretmeni adayının, dersin hedeflediği kazanımları edinmesi ve düzeyi ne olursa olsun yaşadığı ülkenin eğitim sisteminin alanına yansımalarını tartışabilecek yeterliğe sahip olması beklenir. Çünkü temelde yüksek öğretim ilk yılından itibaren, ülkeye problem çözme yönünde düşünebilen, fikir sahibi bireyler kazandırmayı amaçlar. Bu çalışmanın amacı; ilköğretimde müzik dersinin mevcut durumunu sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim müzik dersine ilişkin mevcut durumla ilgili görüşleri nitel veri olarak, içerik analizi ile çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın

* Sorumlu Yazar. Tel: 0 535 558 78 22

çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde İlköğretim Sınıf Öğretmenliği programında müzik dersini alan 114 ikinci sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Sınıf öğretmeni adaylarının kompozisyonlarında yer alan ifadeleri elektronik ortama aktararak içerik analizi yapılmıştır. İlköğretimde müzik dersine ilişkin mevcut durumu değerlendiren sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri; ilköğretim düzeyinde müzik dersinin içeriği, öğretmen, çalgı/materyal, tutum, ortam/fiziki şart, uygulama başlıkları altında toplanmıştır. Adayların; müzik eğitim programının, öğretmenin, materyallerin, fizikî şartların yetersizliği konusuna dikkat çektikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra uygulama yöntemlerini ve varsayılan tutumları eleştirel bakış açısıyla incelemişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim; Sınıf öğretmeni adayı; Müzik dersi; Mevcut durum; Değerlendirme.

An Evaluation of the Current State Related to Music Class in Primary School Education Based on the Opinions of the Teacher Candidates

Abstract

Classroom teachers are responsible for instructing music courses at elementary education level in addition to other courses. Their success in this responsibility is based on well-planned, implemented, and evaluated learning experiences. Through the music courses at undergraduate level, preservice classroom teachers are expected to be capable of discussing the country's education system and its reflections on their branch because the goal of higher education is to raise individuals who can think to solve problems and have ideas. The purpose of this study was to evaluate the current status of elementary music course in terms of preservice classroom teachers. The opinions of participants were gathered as the qualitative data. The data were analyzed through descriptive analysis steps and interpreted accordingly. The participants of this study involved 114 preservice classroom teachers studying at Faculty of Education in Gaziosmanpaşa University during 2017-2018 academic year. The compositions written by preservice classroom teachers were transferred to electronic environment, and analyzed descriptively. Preservice teachers' opinions regarding the current status of music course were classified into content, teacher, instrument/material, attitude, environment/physical conditions, and implementation categories. As a result of the study, it was found that preservice teachers drew attention to inadequacy of music education curriculum, teachers, materials, and physical conditions. Moreover, it

was found that they criticized teaching methods and current attitudes.

Keywords: Elementary; Preservice classroom teacher; Music course; Current state; Evaluation.

Extended Summary

Purpose

Prospective classroom teachers are responsible for teaching music classes as well as other courses they teach at the primary school level. According to the current circumstances, there can be music teachers whom the prospective classroom teacher can get support from in their institutions. Music teachers' teaching music classes in substitute for the prospective classroom teacher or in accompany with the prospective classroom teacher at the primary school level occurs on a voluntary basis. Prospective classroom teachers are responsible for teaching the music class. Their undertaking this responsibility successfully; can be achieved through a well planned, implemented and evaluated pre-service training experience. Undergraduate level gainings, which are stated as pre-service training process, are very important for the prospective classroom teacher candidates. In this process, it is expected that the prospective classroom teacher candidate can supply any kind of material that he/she might need regarding the profession from the relevant instructor. Undergraduate-level music courses are expected to educate the prospective classroom teacher candidates have proficiency to be able to debate about the education system of the country in which they live and its repercussions on his/her field, as well as providing them with the basic goals of the course. Because, basically the purpose of higher education is to gain to the country individuals who are thoughtful and can think toward problem solving. The aim of this study is to evaluate the current state of the music class in primary education based on the opinions of prospective classroom teacher candidates.

Method

This is a descriptive study that adopted qualitative method. With qualitative data, the researcher aims to present a descriptive and realistic picture to the reader about the subject being examined. For this reason, qualitative data has a certain and detailed depth. In this study, the opinions of prospective classroom teacher candidates related to primary school music classes have been collected through compositions, and then analyzed and interpreted as qualitative data.

The statements in the compositions of prospective classroom teacher candidates have been transferred to electronic domain and content analyses have been conducted. The expressions used by the subjects have been examined and classified under the codes determined by the authors. The expressions classified according to codes have been exemplified by making direct quotations from the participant's expressions. The expressions presented have been specified in numbers without revealing the identity of the participant. The subject group of this study consists of 114 prospective classroom teacher candidates who take music class at the Prospective classroom teacher Program in the Education Faculty of Gaziosmanpaşa University in the 2017-2018 academic year fall term.

Results and Discussion

When the data reporting the opinions of prospective classroom teacher candidates are examined; the statements about the level of competence of the theoretical knowledge are apparent. Most of those who expressed opinions on the subject do not find the theoretical knowledge given in music classes at the primary school level adequate. There are also teacher candidates who experienced or observed that the theoretical knowledge can be given adequately. In addition, it is also seen that the music education program is stated to be inadequate. When the compositions are examined, it is understood that the candidates have indicated that the topics such as notation deciphering, music genre information and composers that are in the scope of theoretical knowledge are not addressed enough. Generally speaking, these topics, that are emphasized by the candidates because they felt need for, are related to general culture and should definitely be thought in relation to many courses. According to the teacher candidates who evaluated the primary school level music classes as to teacher; it is understood that music classes are taught by teachers who are out of the music branch. In this situation, it is mentioned that the teacher can be insufficient for conducting the class. Music class which, as far as understood from the statements, is mostly taught by prospective classroom teachers, is only given by music teachers when possible, and apart from this, it is given by voluntary teachers who lack field knowledge and adequacy. At the levels where primary school music education is under forms teachers' responsibility, mastery of the prospective classroom teacher on theory and application methods will affect the product to be earned.

As stated by prospective classroom teacher candidates, the recorder is mostly used in primary school music education. However, participants are mostly of the opinion that applications carried out by the recorder is restrictive and insufficient. In recent years, the advantages and disadvantages of teaching with the recorder are debated. In this context, new research contributes to the field through experimental studies towards instrument diversification. While instrument diversification can be done based on the conditions of teachers and students, the recorder is the most economical instrument when a student oriented approach is adopted. As a remedy, it can be proposed that the teacher can diversify the class with the instruments he/she can play. Some of the prospective classroom teacher candidates evaluating the current situation with regard to materials consider limited instrument usage or the teacher's lacking of music skills to be material deficiency, and stressed that this situation might cause problems in teaching. Given that not each student has an instrument in music class or that not each school provide the opportunity to benefit from Orff instruments, it is thought that this may cause an opportunity gap among students.

From students to parents, most parties perceive music class as trivial. In music class, issues such as having funny activities and expecting to earn high marks are at question. In addition, it is understood that music classes are used as study hours when deemed necessary. It can be mentioned that this is one of the biggest problems. As a matter of fact, music could be functionally used in all classes. If the prospective classroom teacher manages to do this transfer, he/she will be able to provide the achievement of all classes with pleasure. Moreover, it is known that not each school has a music room. Providing the environment necessary for learning, is associated with designing the physical conditions in accordance with the education.

The situation, upon which the participants agree the most with respect to the primary school music class applications is the absence of any application related to the determination of ability. Even though the duration of the course, overcrowded classes, the request for overcoming class management problems might drive the teacher towards a teacher-oriented approach, this renders determination of ability impossible and disincline the students from the class. In this study, the most frequently reported situation was the need for applications toward ability determination or development.

Conclusion

In conclusion, prospective classroom teacher candidates generally evaluate the current situation negatively. But some candidates were able to present solution proposals to the current state whatsoever. If the evaluations are examined in general, according to order of the frequency of agreement, it is concluded that in the primary school music education: 1. there is no such approach to conduct applications toward ability determination, 2. music classes are not conducted in congruence with its objectives and other courses can be taught in the music course, 3. prospective classroom teachers can be insufficient for the music class, 4. music classes are considered trivial, 5. music classes are reduced to one instrument and the class is not diversified, 6. the music class education program is not sufficient, and 7. the theoretical knowledge given in the music class does not meet the need. In addition to these, it is also emphasized that music class does not consist of merely singing songs.

Giriş

İlköğretim düzeyinde müzik formal olarak, tüm dersleri içinde barındıran işlevsel bir derstir. Göğüş (2008), ilköğretimde müzik dersinin; müziğin kendine özgü anlatım yolu olan sesler aracılığıyla “estetik bir yaşantı” sağlaması, seviyesi ve tipi ne olursa olsun müzikle uğraşanlara zihinsel ve duygusal yönden dinlenme eğlenme olanağı vermesi, kültürel birikimleri tanımlarını sağlaması, ayrıca serbest zamanını olumlu bir şekilde doldurması ve sorumluluk duygusunu geliştirmesi nedenleriyle eğitim programına dâhil edildiğini ifade etmektedir. Yıldız (2002) da müzik dersinin, örgün ve yaygın eğitim bütünü içinde, tamamlayıcı, destekleyici, yaratıcılığa ve ileriye götürücü işlevini yerine getirmenin önemine dikkat çekmiştir.

İlköğretim müzik eğitimi ile ilgili alanyazında; öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumları, öğretmen etkililiği, müzik dersine yönelik yönetici yaklaşımları, müzik dersi öğretim programı ve dersin uygulanması boyutlarıyla incelendiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarına (Nacakçı, 2006; Otacıoğlu, 2007), öğretmen etkililiğine (Göğüş, 2008), yönetici yaklaşımlarına (Gün, 2009; Toraman, 2013), müzik dersi öğretim programlarına (Ataman ve Okay, 2009; Demirci ve Albuz, 2010; Gök ve Tufan, 2016; Nacakçı, 2010; Toraman, 2013; Umuzdaş ve Levent, 2012) ve müzik dersi ve dersin uygulanmasına yönelik (Kocabaş ve Selçioğlu, 2006; Şahin ve Toraman, 2014; Umuzdaş, 2017; Ustaoglu ve

Bariş, 2017; Yazıcı, 2009) çalışmalar mevcuttur.

Alanyazındaki bu çalışmalar ile ilköğretimde görev yapan yöneticiler, öğretmenler ve ilköğretimde öğrenim gören öğrencilerin yanı sıra lisans öğrencilerinden edinilen veriler değerlendirilmiştir. Çalışmalarda veri kaynağı sağlamış tüm bu katılımcılar, eğitim sisteminin bir paydaşıdır.

İlköğretim müzik eğitiminde, öğrenci tutum ve davranışlarının erken oluşması, öğretilerin sağlam ve kalıcı olmasında ilk kaynak olması bakımından sınıf öğretmenin payı büyüktür. Sınıf öğretmenleri, ilköğretim düzeyinde verdikleri diğer derslerin yanı sıra müzik derslerini yürütmekle görevlidir. Mevcut şartlara göre, sınıf öğretmenin kurumunda, destek alabileceği bir müzik öğretmeni bulunabilir. Müzik öğretmenin birinci kademedeki müzik derslerine sınıf öğretmeni yerine girmesi ya da derse eşlik etmesi gönüllülük esasına dayalıdır. Sınıf öğretmenleri müzik dersini yürütme görevinin sorumlusudur. Sınıf öğretmenin bu sorumluluğu başarıyla üstlenebilmesi; iyi planlanmış, uygulanmış ve değerlendirilmiş bir hizmet öncesi eğitim almış olmasıyla ilişkilidir. Hizmet öncesi eğitim süreci olarak nitelendirilen lisans düzeyi kazanımları, sınıf öğretmeni adayları için oldukça önemlidir. Bu süreçte sınıf öğretmeni adayının, ilgili eğitim elemanından mesleğe yönelik ihtiyaç duyabileceği her tür materyali sağlaması beklenir. Lisans düzeyinde müzik dersi alan sınıf öğretmeni adayından; dersin hedeflediği kazanımları edinmesinin yanı sıra (hangi lisans düzeyinde olursa olsun) adayın, yaşadığı ülkenin eğitim sistemini ve alanına yansımalarını tartışabilecek yeterliğe sahip olması beklenir. Çünkü temelde Yükseköğretimin amacı; ülkeye problem çözme yönünde düşünebilen, fikir sahibi bireyler kazandırmaktır.

Çalışmanın amacı; sınıf öğretmeni adaylarının, ilköğretim müzik dersinin mevcut durumu hakkındaki görüşlerini tasnif etmektir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, nitel verilerle çalışılmış, betimsel bir araştırmadır. Nitel veri ile araştırmacı, araştırılan konu hakkında okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle nitel verinin ayrıntılı ve belirli bir derinliğe sahip olması büyük önem taşımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Burada nitel veri analiz türlerinden içerik analizi ile çalışılmış, kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilen ifadeler düzenleyerek yorumlanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim müzik dersine

ilişkin mevcut durumla ilgili görüşleri, içerik analizi ile çözümlenmiş ve verilerden çıkarılan kodlarla yorumlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı güz döneminde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde İlköğretim Sınıf Öğretmenliği programında müzik dersini alan 114 ikinci sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Adaylar dönem sonunda "Ülkenizdeki ilköğretim müzik dersine ilişkin mevcut durumu değerlendiriniz?" cümlesiyle yöneltilmiş açık uçlu soruya yazılı olarak görüşlerini bildirmişlerdir.

Verilerin Çözümlenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının kompozisyonlarında yer alan ifadeleri elektronik ortama aktararak içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinin amacı verileri tanımlamak, verilerin içindeki saklı gerçekleri ortaya çıkarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

İçerik analizi ağırlıklı olarak yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde tümdengelimci bir yol izlenmektedir. Araştırmacılar öncelikle konu ile ilgili verilerden elde edilen kategoriler belirlemişlerdir. Daha sonra, veri setini tekrar inceleyerek belirlenen kategorilere uyan ifadeleri saptamışlardır. Araştırmacılar içerik analizi işlem basamaklarını ayrı ayrı işleyerek karşılaştırmış, görüş ayrılığı saptanan iki kod için araştırma dışı bir öğretim üyesinden uzman görüşü almışlardır. Veri setinin analizi aynı araştırmacılar tarafından bir hafta ara ile tekrar edilerek aynı sonuçlar elde edilmiştir. Başlıklara göre sınıflanan ifadeler, katılımcı verilerinden direk alıntı yapılarak örneklendirilmiştir. Sunulan ifadeler, katılımcının ismi verilmeden sayı ile belirtilmiştir.

Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının kompozisyonlarında yer alan ifadelerin analizi ile uygulama yaklaşımları, tutum, dersin içeriği, öğretmen, çağrı/materyal, ortam/fiziki şart olarak altı ana tema belirlenmiştir. Bu başlıklar altında, sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim müzik derslerinin mevcut durumuna ilişkin görüşleri olarak sınıflandırılarak sıralanmıştır. Aday ismi yerine veri sıra sayısı tabloya yansıtılmıştır.

Tablo 1. Temalar ve Kodlar

Tema ve Kodlar	Veri sıra sayısı	n
Uygulama yaklaşımları		59
1-Yetenek tespitine yönelik bir uygulama yok	9,14,17,23,28,30,34,38,49,65,67,70,81,85,86,92,95,107,112	19
2-Amacına uygun ders işlenmiyor	5,7,21,22,24,39,63,64,73,74,76,81,89,90,100,107	16
3-Enstrüman öğretiminden ziyade şarkı söylemeye yönelik eğitim var	13,51,66,82,91,104	6
4-Öğrencilerin müzik yeteneğini geliştirmeye yönelik değil	35,38,60,74,94,101	6
5-Öğrencileri eğlendirmeye yönelik ders işlenmiyor	29,32,70	3
6-Öğretmen merkezli bir eğitim var	1,46	2
7-Ders saatleri yetersiz kalıyor	4,41	2
8-Amacına uygun ders işleniyor	2,108	2
9-Öğrencinin müzik kulağının gelişmesine yönelik eğitim veriliyor	2	1
10-Verilen eğitim öğrencinin ilgisine göre çeşitlilik gösteriyor	2	1
11-Öğrencileri eğlendirmeye yönelik ders işleniyor	26	1
Tutum		27
12-Müzik dersi önemsiz görülüyor	21,22,28,32,43,70,71,72,74,79,81,90,106	13
13-Boş ders algısı var	10,19,32,44,48,78,84,106,109,111	10
14-Yönetici ve aile ilgisi yok	4	1
Dersin İçeriği		18
15-Eğitim programı yetersizdir	65,79,82,83,86,100,109,114	8
16-Kuramsal bilgi yeterince verilmemektedir	1,5,18,32,36,62,65	7
17-Daha çok kuramsal bilgilere yer veriliyor	3,17,80	3
Öğretmen		18
18-Öğretmen yetersiz kalıyor	7,19,23,39,42,51,54,58,61,62,64,65,68,114	14
19-Dersi müzik alanı dışında öğretmenler yürütüyor	43,59,89,104	4
Çalgı/Materyal		17
20-Yalnızca bir çalgı (blokflüt) öğretiliyor	11,17,24,28,69,73,75,77,97,102,103,113	12
21-Materyaller yeterli değil	23,41,53,84	4
22-Çalgı kullanılarak daha etkili öğrenme sağlanıyor	8	1
Ortam - Fiziki Şart		3
23-Yeterli sayıda müzik derslikleri bulunmamaktadır	4,95	2
24-Öğrenme için gerekli ortam sağlanmıyor	98	1

Öğretmen adayları toplam 139 görüş belirtmiş, bu görüşler ise 24 farklı tema oluşturmuştur. Temalar ise uygulama yaklaşımları, tutum, dersin içeriği, öğretmen, çalgı/materyal, ortam-fiziki şart olarak bir araya gelmişlerdir. Tablo ile gözlenebilen bulgular aşağıda açıklanmıştır.

Müzik dersinin mevcut durumuna ilişkin ilk tema uygulama yaklaşımlarıdır. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut durumla ilgili uygulama yaklaşımları değerlendirmelerini olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayırmak mümkündür. Katılımcıların, ilköğretim müzik dersi uygulamaları ile ilgili çoğunlukla görüş birliği içinde oldukları durum, müzik eğitiminde yetenek tespitiyle ilgili bir uygulamanın olamayışıdır. “Öğrencilerden belki müziğe yeteneği olanlar vardır. Bu sistemde onları yetenekleri köreltiliyor.” (74),

“İlköğretimde müzik dersinin yeterince iyi ele alınamadığını düşünüyorum. Özel yeteneği olan çocukların ortaya çıkarılıp yeteneklerinin geliştirilmesi yönünde teşvikte bulunarak onu yönlendirmemiz gerekir.” (94), *“Yetersiz uygulamalar yüzünden yetenekli çocuklar fark edilmemekte.”* (49) ve *“İlköğretimde müzik dersi tam olarak öğretilmiyor ve yeteneği olan çocukların yetenekleri keşfedilemiyor.”* (65) ifadeleri bu görüşe örnektir. *“Öğrencilerin yeteneğine göre öğrenci merkezli müzik eğitimi verilmelidir...”* (46) ifadesindeki gibi yetenek tespitinde öğrenci merkezli yaklaşımın önemi vurgulanmış, *“Öğrenci merkezli olmuyor. Daha çok öğretmen merkezli oluyor.”* (1) görüşüyle bu ifade desteklenmiştir.

Uygulama yaklaşımlarıyla ilgili ikinci en sık görüş birliği yapılan durum, müzik derslerinde amaca uygun ders işlenmeyişiştir. Bu görüşler, *“O derslerde sınıf öğretmenlerinin matematik, Türkçe gibi derslerin işlendiğini gözlemliyorum çoğu zaman.”* (7), *“Bu ders içerisinde matematik gibi başka dersler işlenmektedir.”* (21), *“Yetersiz buluyorum. Çünkü bizim okuduğumuz zaman herhangi bir müzikal çalışmalarımız olmadı. Hatta bazen müzik hocasının yerine başka hocaların girdiği bile oldu.”* (89), *“Derslere başka öğretmenler girip ders anlatmaktadır.”* (43) ifadeleriyle örneklendirilebilir.

Kompozisyonlarda görüldüğü gibi; ders amacının sadece şarkı öğretmek inancının hâkim olduğunu gözlemleyen sınıf öğretmeni adaylarının örnek ifadeleri *“Şarkı ezberletmekten çok, farklı tarzda müzik türleriyle onları tanıştırp ufuklarını genişletmeliyiz.”* (66) ve *“Genelde şarkı söyleme gibi işlemler uygulanır.”* (82) şeklindedir. Bunun yanı sıra ders süresinin yetersiz bulunuşu *“Ders saatleri de yetersizdir.”* (4) ve *“Ders saatini yetersiz buluyorum.”* (41) ifadelerindeki gibi açık ifade edilmiştir.

Bunun yanı sıra sınıf öğretmeni adaylarının, müzik derslerinin eğlenceli olma durumu ile ilgili ifadeler verdikleri anlaşılmaktadır. *“Şu an ki sistemde müziğe gerekli değer verilmiyor. Çocuklara onların seviyelerine göre müziği eğlenceli bir şekilde aşlamak gerekir.”* (70) ifadesi örnek olarak verilebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut uygulama yaklaşımları ile ilgili olumlu değerlendirmeleri ise, amaca uygun ders işlenmesi, derslerin eğlenceli olması ve etkinliklerin öğrencilerin ilgisine göre çeşitlendirilebilmesi olarak sıralanmaktadır. Bu görüşler; *“Şu anki mevcut durum çocukların müzik kulaklarının gelişmesine yönelik. Öğretmenin ders işleyişi ve öğrencinin ilgisine göre çeşitlilik gösterir. Ama asıl amaç budur.”* (2), *“Müzik dersinde öğrencilerin yaşları küçük olduğundan daha çok onları eğlendirecek*

şeylerin olması gerekiyor. Mevcut durumun da böyle olduğunu zannediyor ve iyi buluyorum.” (26), “İlköğretim müzik dersi bence şu an çok iyi durumda. Gereksiz zorlamalar yok, amaca uygun işleniyor.” (108) ifadeleriyle örneklendirilebilir.

Müzik dersinin mevcut durumuna ilişkin ikinci tema tutum olarak belirlenmiştir. Öğrenciden veliye ilgili tüm paydaşların müzik dersi tutumları bakımından değerlendirildiği bu başlıkta, sınıf öğretmenleri adaylarının çoğu, müzik dersi ile ilgili boş ders algısı olduğu görüşüne hâkimdir. Bu saptama “... Boş ders muamelesi görmesi hoş değil.” (10) ve “Bana göre ilköğretimde müzik dersi fazla önemsenmiyor. Özellikle de köy okullarında. Yani öğrencilere müzik dersi denildiğinde boş ders algılanıyor.” (32) ifadeleriyle örneklendirilebilir. Müzik dersinin toplumda önemsiz görüldüğünü ifade eden adayların örnek ifadeleri “Veliler, okul idaresi müziğe gerekli önemi vermemektedir müzik anlayışları oturmadıkları, bilmedikleri için.” (4), “İlköğretimdeki müzik dersinin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü müzik gereksiz bir ders olarak görülmekte.” (21), “Mevcut durumda müzik dersine pek önem verilmemektedir.” (22) şeklindedir.

Müzik dersinin mevcut durumuna ilişkin üçüncü tema tutum olarak belirlenmiştir. Bu tema ile ilgili ilk sırada sınıf öğretmenleri adaylarının eğitim programının yetersiz olduğu görüşü bulunmaktadır. Bu görüşün yanı sıra katılımcılar tarafından kuramsal bilgi aktarımında yetersiz kaldığı yakın oranla ifade edilmiştir. Örnek olarak; “İlköğretimde müzik dersi tam olarak öğretilmiyor ve yeteneği olan çocukların yetenekleri keşfedilemiyor. Bu eğitim programının eksikliğidir.” (65) ve “Eğitim programını yetersiz buluyorum. Gerekli bilgiler öğretilip öğrenci geliştirilmiyor.” (83) ifadeleri verilebilir.

Eğitim programının yetersizliği görüşünün ardından derste verilen kuramsal bilgilerin de yetersiz olduğu bildirilmiştir. Örnek olarak; “İlköğretimde müzik dersini iyi bulmuyorum. Çünkü müzik temelinin yapısının doğru verilmediğini düşünüyorum. Notalar hakkında detaylı bilgi verilmiyor.” (1) ve “Birçok konuda öğrencilere eksik bilgi veriliyor veya yeteri kadar bilgi sunulmuyor.” (18) ifadeleri verilebilir.

Müzik dersinin içeriğine ilişkin yapılan sınıflamada, kuramsal bilginin yeterince verilmediği görüşünün aksine, kuramsal bilginin yoğun olduğu görüşü de bildirilmiştir. Konuya ilişkin “İlköğretimde dersin bir sanat dersi gibi görülmemesi sorunu var. İşin teorik kısmına daha çok kaçılıyor.” (3) ve

“Mevcut durumun yetersiz olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin bilgileri teoride kalmamalı. Yapararak yaşayarak öğrenme sağlanmalı.” (80) ifadelelerinden de anlaşıldığı gibi, ilgili görüşü bildiren katılımcılar, kuramsal bilginin fazla verilmesinin soruna yol açabileceğini düşünmektedir.

Müzik dersinin mevcut durumuna ilişkin dördüncü tema öğretmen ile ilgilidir. Burada öğretmen adaylarının, dersi müzik alanı dışındaki öğretmenlerin yürüttüğünü ve öğretmenin yetersizliğini yaşıntısı yoluyla gözlemlemiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu gözlemler “İlköğretim müzik dersinde öğretmenlerin çok yetersiz kaldığını düşünüyorum.” (19), “Müzik dersinde sınıf öğretmenlerinin yetersiz kaldığını düşünüyorum.” (54) gibi cümleler ile ifade edilmiştir. Kompozisyonlardan müzik dersine müzik alanı dışında öğretmenlerin de girebildiği anlaşılmaktadır. Örnek olarak “... müzik dersine matematik hocamız giriyordu.” (21) ifadesi verilebilir.

Müzik dersinin mevcut durumuna ilişkin beşinci tema çalgı/materyal ile ilgilidir. Katılımcı sınıf öğretmeni adayların belirttiği gibi, ilköğretim müzik dersinde çalgı olarak çoğunlukla blok flütten yararlanılmaktadır. Örnek olarak “Genel olarak çocuklara blok flüt, mandolin gibi daha basit enstrümanlar ile daha rahat çalabilecekleri şarkılar öğretilmektedir.” (8) ifadesi verilebilir. Ancak katılımcıların çoğu sadece blok flütle uygulamaların kısıtlayıcı ve yetersiz olduğu görüşüne hâkimdir. Bu görüş adayların; “İlköğretimde müzik dersleri çocukların keyif alabilecekleri etkinlikler şeklinde olmalıdır. Belli bir müzik aletiyle ders değerlendirilmemeli.” (69), “Sadece bir iki kez flüt çaldırıp şarkı söyletmenin yeterli olduğunu düşünmüyorum.” (73) veya “Sadece blok flüt çalınması hiç doğru değil.” (102) ifadeleriyle örneklendirilebilir.

Materyal bakımından mevcut durumu değerlendiren sınıf öğretmeni adaylarının bir kısmı, kısıtlı çalgı kullanımı ya da öğretmenin müzik yeteneğinin olmayışının öğretimde sorunlara neden olabileceğini ifade etmişlerdir. “Yeterli materyal olmadığı ve yetenekli (alanında uzman) kişiler tarafından öğretilmediği için öğrenme gerçekleşmemekte ve yetenekli öğrencilerdeki potansiyel de ortadan kalkmaktadır.” (23) ve “Mevcut durum, materyal eksikliğinden dolayı verimli geçmiyor.” (53) ifadeleri ilgili örnek olarak verilebilir.

Müzik dersinin mevcut durumuna ilişkin altıncı tema ortam/fiziki şartlar olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni adayları, ilköğretimde müzik dersinin yürütüldüğü ortamı yetersiz olarak değerlendirmektedir. Genel ola-

rak müzik ile ilgili özel tasarlanmış bir derslik bulunmadığını, bu durumun öğrenci tutumlarını etkileyerek fırsat kısıtlayıcı sonuçlara götürebileceği şeklinde anlaşılmaktadır. İlgili görüşler, “Yeterli sayıda müzik dersliği bulunmamaktadır.” (4), “Durumun yetersiz olduğunu, olanakların, mekânın ve fırsatların yetersiz olduğunu düşünüyorum.” (95), “Yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çocukların müziği sevmesi için gerekli müzik ortamının olmadığı düşünüyorum.” (98) şeklindedir.

Tartışma

Sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini bildiren veriler incelendiğinde; kuramsal yeterlik düzeyi ile ilgili ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Konu ile ilgili görüş bildirenlerin çoğu, ilköğretim düzeyinde yürütülen müzik derslerinde verilen kuramsal bilgileri yeterli bulmamaktadır. Umuzdaş ve Levent (2012)’in çalışma bulguları, müzik öğretmenlerinin de kuramsal bilgi fazlalığı ile ilgili aynı görüşe sahip olduğunu göstermektedir. Aksini düşünerek kuramsal bilgilerin yeterince verilebildiğini deneyimleyen ya da gözlemleyen öğretmen adayları da mevcuttur. Bunun yanı sıra müzik eğitim programının yetersiz olduğunun ifade edildiği görülmektedir. Kompozisyonlar incelendiğinde adayların, nota deşifresi, müzik türleri bilgisi, besteciler gibi konulara yeterince yer verilmediğini belirttikleri anlaşılmaktadır. Genel olarak bakıldığında, özellikle adayların ihtiyaç duyarak vurguladıkları bu konular, genel kültüre ilişkindir ve birçok dersle de ilişkilendirilerek mutlaka verilmelidir.

İlköğretim düzeyinde yürütülen müzik derslerini öğretmen bakımından değerlendiren sınıf öğretmeni adaylarına göre; dersin müzik alanı dışında öğretmenler tarafından yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Bu durumda öğretmenin dersi yürütmek için yetersiz kalabildiği ifade edilmektedir. İfadelerden anlaşıldığı kadarıyla çoğunlukla sınıf öğretmeninin yürüttüğü müzik dersi, imkân olduğunda müzik öğretmeni, bunun dışında diğer gönüllü ancak alan bilgi ve yeterliği olmayan öğretmenler tarafından verilmektedir. İlköğretim müzik derslerinin sınıf öğretmeninin görev ve sorumluluğunda olduğu kademelerde sınıf öğretmeninin, kuram ve uygulama yöntemlerine hâkim olması elde edilen ürünü etkileyecektir. Göğüş (2008)’ün ilköğretimde müzik dersinin işleyişine ilişkin öğretmen görüşlerinin karşılaştırılmasına olanak veren çalışma sonuçları, müzik öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre, amaçlara bir ölçüde de olsa ulaşılabilirdiği görüşüne daha çok katıldıklarını göstermektedir. Ayrıca Şahin ve Aksüt (2002) ve Küçüköncü (2007)

sınıf öğretmenin müzik dersini yürütmede sınırlı kalabileceğini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmeni adayların belirttiği gibi, ilköğretim müzik dersinde çalgı olarak çoğunlukla blok flütten yararlanılmaktadır. Ancak katılımcıların çoğu sadece blok flütle yapılan uygulamaların kısıtlayıcı ve yetersiz olduğu görüşüne hâkimdir. Son yıllarda blok flütle öğretim yapmanın avantajları ve dezavantajları tartışılmaktadır. Bu bağlamda yeni araştırmalar çalgı çeşitlendirmeye yönelik deneysel çalışmalarla alana katkıda bulunmaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin şartlarına göre çalgı çeşitlendirilmesi yapılabilse de öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsendiğinde blok flüt en ekonomik çalgı olmasıyla tercih edilmektedir. Çözüm olarak öğretmenin, çalabildiği çalgılarla dersi çeşitlendirebilmesi önerilebilir. Materyal bakımından mevcut durumu değerlendiren sınıf öğretmeni adaylarının bir kısmı, kısıtlı çalgı kullanımı ya da öğretmenin müzik yeteneğinin olmayışının öğretimde sorunlara neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Müzik derslerinde her öğrencinin çalgısı olmaması ya da her okulda Orff çalgılarından faydalanabilme imkânı sağlanamamasının, öğrenciler arasında fırsat eşitsizliğine neden olabileceği düşünülmektedir.

Öğrenciden veliye çoğu paydaş, müzik dersi ile ilgili boş ders algısına hâkimdir. Müzik dersinde eğlenceli etkinlikler yapma, yüksek not alma beklentisi gibi konular gündeme gelmektedir. Bunun yanı sıra müzik dersi sürelerinin gerekli görüldüğünde etüt saati olarak kullanılabildiği anlaşılmaktadır. En büyük sorunlardan birinin bu tutumlar olduğunu söylemek mümkündür. Gün (2009) araştırmasında; okul yöneticilerinin müzik dersine tutumunun velileri etkilediği vurgulanmıştır. Velilerin tutumu da doğal olarak öğrencileri etkilemektedir. Müzikle ilgilenmek isteyen öğrenci veli tarafından başka derslere yönlendirilebilmektedir. Nacakcı (2006)'nın bulgularından ise; öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu tutuma sahip olmasına rağmen, bu derse zaman ayırmak istemedikleri, diğer derslere zaman ayırmaya eğilim gösterdikleri anlaşılmaktadır. Şahin ve Toraman (2014), Toraman (2013), Otacıoğlu (2007) ve Umuzdaş (2017) da çalışmalarında benzer şekilde, öğretmenlerin üzerlerinde yüksek not baskısı yaşadıklarına; müzik dersinin veli, yönetim, öğrenci ve diğer alan öğretmenleri tarafından önemsiz görüldüğüne dikkat çekmiştir. Esas olarak müziğin tüm derslerde işlevsel olarak kullanılabilmesi gerekir. Sınıf öğretmeni bu transferi yapabilir ise, her dersin kazanımını zevkle sağlayabilecektir. Ayrıca her okulun müzik dersli-

ğine sahip olmadığı bilinmektedir. Öğrenme için gerekli ortamın sağlanması, fiziki şartların öğretmeye uygun olarak tasarlanmasıyla ilintilidir.

Katılımcıların, ilköğretim müzik dersi uygulamaları ile ilgili çoğunlukla görüş birliği içinde oldukları durum, müzik eğitiminde yetenek tespitiyle ilgili bir uygulamanın olamayışıdır. Bu durum uygulamaların öğrenci merkezli olmayışının bir sonucu olarak görülmektedir. Umuzdaş ve Levent (2012)'in çalışmasında da benzer bulguya rastlanmaktadır. Öğretmen merkezli uygulamaların özellikle yetenekle ilgili derslerde yeni sorunlara neden olabildiği anlaşılmaktadır. Dersin süresi, sınıfların kalabalık olması, sınıf yönetimi sorunlarının bertaraf edilmesi isteği, öğretmeni öğretmen merkezli bir yaklaşıma sürükleyebilse de, bu durum yetenek tespitini imkânsızlaştırmakta, öğrenciyi dersten uzaklaştırabilmektedir. Bu çalışmada en sık görüş bildirilen durum, yetenek tespiti ya da geliştirilmesine yönelik uygulama ihtiyacıdır.

Sonuç ve Öneriler

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde İlköğretim Sınıf Öğretmenliği programında müzik dersini alan sınıf öğretmeni adaylarından elde edilen nitel verilerin analizi ile kodlanan ifadeler altı ana tema üzerinden incelenmiştir. Temalar araştırmacılar tarafından; dersin içeriği, öğretmen, çalgı/materyal, tutum, ortam/fizikî şart, uygulama yaklaşımları olarak belirlenmiştir. Bu başlıklar altında, sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim müzik derslerinin mevcut durumuna ilişkin görüşleri olarak sınıflandırılarak sıralanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut durumu değerlendiren ifadeleri genellikle olumsuzdur. Ancak bazı adaylar mevcut duruma çözüm önerileri de sunabilmişlerdir. Değerlendirmelere genel olarak bakılacak olursa, en sık görüş birliğine varılma sırasına göre; ilköğretim müzik eğitiminde 1. yetenek tespitine yönelik bir uygulama yaklaşımı olamadığı, 2. müzik dersinde amaca uygun ders işlenmediği, derste başka dersler işlenildiği, 3. müzik dersinde sınıf öğretmenin yetersiz kalabildiği, 4. müzik dersinin önemsiz görüldüğü, 5. müzik dersinde bir çalgı ile kısıtlanıldığı ya da çeşitlendirilmediği, 6. müzik dersi eğitim programının yetersiz olduğu, 7. müzik dersinde verilen kuramsal bilginin ihtiyacı karşılamadığı sonucuna varılmaktadır. Yanı sıra müzik dersi şarkı söylemekten ibaret olmadığının algılanması gereği vurgulanmaktadır.

Buradan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilebilir; müzik derslerinde gerekirse sınıf mevcudu bölünerek kalabalık sınıf ortamı bertaraf edilmeli,

böylece öğrenci merkezli uygulamalarla yetenek tespiti olanağı yaratılmalıdır. Müzik alanı kendi içinde alt alanları içerdiğinden yetenek tespitinde göz önünde bulundurulmalı ve öğretim yöntemleri buna göre kullanılmalıdır. Müzik dersleri mümkünse ilgili donanım sağlanmış bir derslikte yetkin bir sınıf öğretmeni ile yürütülmelidir. Ders, çeşitli çalgılarla zenginleştirilmiş uygulamaları içermelidir.

Kaynakça

- Ataman, Ö. G. ve Okay, H. H. (2009). *İlköğretim müzik öğretmenlerinin yapılandırıcı yaklaşıma dayalı ilköğretim müzik dersi öğretim programına yönelik görüşleri (Balıkesir ili örneği)*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun, (23-25 Eylül).
- Demirci, B. ve Albuz, A. (2010). 2006 İlköğretim müzik dersi öğretim programına dayalı olarak hazırlanan öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının uygulamadaki görünümüne yönelik bir değerlendirme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 247-266.
<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936499.pdf>
- Göğüş, G. (2008). İlköğretim I. kademe müzik eğitiminde öğretmenin etkinliği. *U.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 369-382.
- Gök, M ve Tufan, E. (2016). Müzik öğretmenlerinin 2006 ilköğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri (Ankara örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1385-1402.
<http://dergipark.gov.tr/kefdergi/issue/22607/241626>.
- Gün, E. (2009). *İlköğretim okulu müdürlerinin müzik dersine ilişkin yaklaşımlarının müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi: Burdur ve Isparta illeri örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçüköncü, H. Y. (2007). Sınıf öğretmenliğinde müzik eğitimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 8-12.
- Kocabaş, A. ve Selçioğlu, E. (2006). İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıflarında müzik dersinin gerçekleşme düzeyi ve öğrencilerin beklentilerine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-66.
- Kaptan, M. (2004). *Bolu ili ilköğretim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin müzik derslerini işleyişi ile ilgili karşılaştıkları sorunların incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nacakcı, Z. (2006, Nisan). İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*. Denizli.
- Nacakcı, Z. (2010). Müzik öğretmenlerinin yeni ilköğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri ve programı uygulama yöntemlerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(185), 353-364.
- Otacıoğlu, S. (2007). İlköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 134-139.
- Şahin, A. ve Toraman, M. (2014). İlköğretim müzik dersine yönelik veli ve öğrenci görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1),

329-345.

- Şahin K. ve Aksüt M. (2002). İlköğretim I. kademede müzik derslerine ilişkin öğretmen görüşleri, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 105-118.
- Toraman, M. (2013). *Müzik öğretmenlerinin ilköğretim programında yer alan müzik dersine yönelik görüşleri üzerinde nitel bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Umuzdaş, M. (2017). Eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin ilköğretim okullarında verilen müzik eğitimine ilişkin görüşleri (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 101-110.
<http://dergipark.gov.tr/goputeb/issue/34591/382012>.
- Umuzdaş, S. ve Levent, A. (2012). Müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşleri. *YTÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 56-73.
- Ustaoglu B. ve Barış Dolunay A. (2017) Özel okullardaki öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin müzik dersine ilişkin görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4701-4710.
<https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/5058>.
- Yazıcı, T. (2009). *İlköğretim müzik dersinin uygulanmasında karşılaşılan sorunların, öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi (Trabzon ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, G. (2002). *İlköğretim birinci kademe müzik öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.